

НАЦІОНАЛЬНА ЗАГРОЗА ПОШИРЕННЯ НОВИХ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

Лацук Олена Вікторівна, аспірант заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ.

Немедичне вживання психоактивних речовин, у першу чергу серед молоді, стало найглобальнішою проблемою сьогодення. Цифри офіційної статистики демонструють лише верхівку айсбергу під назвою «наркоманія». За висновками Всесвітньої організації охорони здоров'я, коли коефіцієнт наркотизації населення країни досягає 7 %, настають незворотні процеси соціальної деградації суспільства, що у свою чергу внеможливіє процеси розбудови сталої та безпечної держави. Указаний рівень немедичного вживання наркотиків призводить до того, що в дію вступають асоціальні, переважно кримінальні, механізми регулювання соціальних відносин. На сьогодні за статистичними даними МВС в Україні зареєстровано 63 тис. наркоспоживачів. У той же час, як свідчить досвід ВООЗ на облік стає у середньому кожен 50-й наркоман. Тобто реальна цифра має перебувати в межах 3 млн. споживачів наркотиків, а це майже критичні 7 % населення країни.

Високий рівень споживання наркотиків призводить до того, що ділки від наркобізнесу поширюють мережу збуту наркозасобів, залучаючи до споживання нових жертв. У 2015 році органами внутрішніх справ викрито 6 тис. кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збутом наркотиків. Із незаконного обігу вилучено 2,7 тонни наркотичних засобів і психотропних речовин, ліквідовано 117 підпільних нарколабораторій та 960 наркопритонів.

Крім того, Європейською комісією з лібералізації візового режиму для України однією з вимог висунуто нарощування зусиль з протидії легалізації коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків. Шляхом її реалізації є накладення арешту на майно підозрюваних у вчиненні наркозлочинів. У результаті вжитих заходів у 2015 році в тіньовий наркообіг не потрапило 5,6 млн. грн.

Нові психоактивні речовини (далі - НПР) - аналоги або похідні існуючих наркотичних засобів і психотропних речовин, що не підпадають під міжнародні і національні заходи контролю, але мають дію, схожу з дією контрольованих наркотиків.

Це загальний термін, який охоплює нові наркотики, що називаються "курильними сумішами", "спайсами", "солями", "дизайнерськими наркотиками", "легальним дурманом" і так далі. Статтею 1 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (далі – Закон) визначено термін аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин – це заборонені до обігу на території України речовини синтетичні чи природні, не включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури та властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких вони відтворюють.

Відповідно до ст. 13 Закону на території України забороняється обіг аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин. Разом з тим НПР продаються відкрито під маркою "легальних наркотиків", у тому числі і через Інтернет, а значить доступ до них максимально спрощений, ринок збуту практично необмежений, а основна аудиторія споживачів - молодь, яка також залучається до злочинної діяльності, пов'язаної з поширенням нових речовин.

Наркозлочинність дуже швидко захопила цей найприбутковий ринок і знаходиться в постійному пошуці шляхів легалізації своєї продукції. Швидкість, з якою виробляються і збуваються НПР залишають позаду існуючі механізми контролю, істотно випереджаючи розвиток національних законодавчих і регулюючих норм.

Неконтрольовані, а значить не перевірені на безпеку нові психоактивні речовини мають набагато більшу потенційну загрозу, ніж традиційні наркотики.

Головною перешкодою для ефективної протидії НПР в Україні є відсутність офіційних механізмів оперативного виявлення і встановлення національного контролю над новими речовинами. Існуючий нині процесуальний шлях є тривалим, обтяжливим і неприйнятним для боротьби з таким динамічним явищем.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 422 "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" функції по забезпеченню формування державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади з вказаних питань, покладений на Міністерство охорони здоров'я України. Необхідно врегулювати процес контролю над новими психоактивними речовинами шляхом використання методу класифікації таких речовин за принципом аналогії. У разі застосування вказаного принципу речовина, яка структурно схожа із вже підконтрольною речовиною і має таку ж або більш сильнішу психоактивну дію, визнається аналогом контрольованої речовини, а значить також підпадає під національний контроль.

Розробка нормативно-правового акту про віднесення нових психоактивних речовин до аналогів наркотичних і психотропних речовин, що у свою чергу заборонить їх обіг на території України і надасть правоохоронним органам дієвий механізм боротьби з ними. Прийняття нормативного акту визначить процедуру визнання засобів (речовин) аналогами наркотичних засобів і психотропних речовин, що дасть можливість правоохоронним органам на етапі досудового слідства приймати процесуальні рішення, які запобігатимуть появі на території держави нових психоактивних сполук.

Отже, прийняття проекту акту, а саме наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку визнання засобів (речовин) аналогами наркотичних засобів і психотропних речовин» визначить процедуру визнання засобів (речовин) аналогами наркотичних засобів і психотропних речовин щозабезпечить державне регулювання й контроль у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів.